

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

Quo Praeter Varias Ac pervtiles Additionibus praecipuis & in foro
potissimum occurentibus Tomi primi Quaestionibus annexas, etiam S.
Rotae Romanae Decisiones Novissimae De Eadem materia editae, &
singulari studio selectae continentur - Hac postrema editione
praecedentibus duobus Tomis primum additus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agr., 1684

Decisio XVI. Privilegium concessum à diversis Summis Pontificibus
communicati, & hominibus Cæsenæ in materia bonorum
emphyteuticorum, ut non solvant Laudimium supradispositionem juris
communis, an ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61921](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61921)

nario reservata. Anchar. in d. cap. postulasti. num. 45. vers. quidquid enim de foren
 pet. & in cap. 2. num. 19. vers. quod probo de consuet. in 6. & ibi Franc. in §. Statuta n. 11
 vers. & ita etiam: Rota decis. 324. num. 5. par. 1. recent. Nec ab exemptione Monach
 16 rum Monasterii, ejusque membrorum licet inferre ad comprehensionem excep
 tionis populi à lege jurisdictionis ordinatæ, cum ex uno aliud non sequatur. cap. 10
 exemptionem ubi Joan. Andr. num. 2. Anchar. num. 3. & alii communiter de privileg
 6. & cap. 1. §. illum locum de verb. signif. eod. lib. 6. & bene distinguit Calderon. in consue
 quod incipit: Christi & gloriosa Maria &c. in pres. post alleg. Lapi 139. à num. 20. usque
 ad finem, & arguit idem Lapius in d. allegat. 139. num. 12. & 13. Chokier de jurisd. ordinar.
 in exempti. par. 1. q. 13. num. 4. Rota decis. 324. n. 6. par. 1. recent.
 Et ita utraque &c.

DECISIO XVI.

Privilegium concessum à diversis Summis Pontificibus communitati, & hominibus
 Cæsena in materia bonorum emphyteuticorum, ut non solvant Laudem
 mium supra dispositionem juris communis, an tale privilegium
 dicatur reale, vel personale, & concluditur, quod
 sit reale.

R.P.D. GHISLERIO.

Cæsena ten. seu Sarfinaten. Laudemiorum.

Est in re
cent. de
cis. 400.
par. 9.

Luna 30. Aprilis 1646.

S V M M A R I V M.

- 1 Mons iustus est in districtu Cæsena.
- 2 In privilegio quolibet est attendenda mens concedenti.
- 3 Privilegium quando dicitur reale & transitivum ad quoscunque.
- 4 Privilegia realia transiunt ad quemcunque possessorem.
- 5 Sive sit successor titulo universali, sive particulari.
- 6 Privilegia directa in rem sunt realia.
- 7 Privilegium concessum causa bonorum est reale.

8 Privi-

- 1 Privilegium respiciens causam exten-
ditur ad omnes, in quibus ea causa
reperitur. 27
- 2 Una eademque res diverso jure censi
non debet. 28
- 3 Dummodo stratio eadem, alia secus. 32
- 4 Privilegia in dubio presumuntur rea-
lia. 32
- 5 Privilegia quod in dubio presuman-
tur realia, hoc est juri conforme. 33
- 6 Privilegia concessa civitatibus, prae-
sumuntur realia & perpetua. 34
- 7 Privilegium quando conceditur civi-
tati, potius dicuntur contemplata per-
sona, quam bona. 35
- 8 Mens disponentis potius attendenda,
quam verba. 36
- 9 Privilegium quando principaliter con-
ceditur rebus, persona censetur no-
minata demonstrative, non vero per
modum cause impulsiva. 37
- 10 Principis gratia non fit, nisi suppl-
canti. 38
- 11 Privilegii effectus dum respicit bona,
dicitur reale & num. 19. 39
- 12 In privilegii concessione facta civita-
ti, aliud est quod considerentur cives
uti cives, veluti possessores bonorum. 40
- 13 Privilegium concessum omnibus civi-
tibus, generaliter est intelligendum. 41
- 14 Ratio ubi est eadem, & idem jus esse
debet. 42
- 15 Privilegia quando sunt concessa gene-
raliter, non est adhibenda distinctio. 43
- 16 Laudemium de jure communi, non
solvitur, nisi ad rationem duorum
procentenariorum. & n. 26. & 30. 44
- 17 Abusus & corruptela tollenda sunt
H 45

& num. 29.
 Emphyteuta alicujus loci, dicuntur
 non solum cives illius loci, sed etiam
 forenses.
 Causa inductiva & impulsiva privi-
 legii qualis possit dici. & num. 31.
 Justitia & naturalis aequitatis ubi ea-
 dem est ratio, idem quoque jus debet
 esse.
 Privilegium secundum jus commune
 late est interpretandum.
 Privilegii verba intelligi debent se-
 cundum aequitatis rationem, licet al-
 liter sonent.
 Ecclesia si aliquod jus fuerit quafi-
 cum ex conventionem vel consuetudine, non
 est praedjudicandum.
 Consuetudo immemorabilis si non ju-
 stificetur, non relevat.
 Ex factis particularium non potest
 inferri praedjudicium juri publico.
 Et hoc maxime non data scientia &
 tolerantia aliorum.
 Privilegium reducens ad jus commu-
 ne est favorabile.
 Privilegium dicitur favorabile, si tol-
 lae personis Ecclesiasticis occasionem
 avaritiae.
 Praedjudicium alicujus quando non ha-
 beatur in consideratione.
 Privilegium per quod fit reditus ad
 jus commune est favorabile, etiam si
 fiat alicui praedjudicium.
 Injuria non fit alicui dum quis resti-
 tuitur ad pristinum statum.
 Abusus nullius est effectus.
 Privilegium dicitur concordare cum
 jure communi, si mandet illud servari.
 Cum

Cum dubitatur an privilegia concessa per fel. record. Pium IV. Gregorium XIII. & Clementem VIII. communitati & hominibus Cœlenæ in matris bonorum emphyteuticorum in d. civitate, ejus territorio, & districtu essent concessa comitativis & forensibus possidentibus bona in territorio Montis iusti, quod est in districtu civitatis Cœlenæ, jam per duas decisiones in alia impositione factas, fuit resolutum; dubio pluries proposito, cum in qualibet privilegio ad dispositionem disponens sit intuenta, Domini perpetuitatis verbis privilegii concessionem esse realem, & transitoriam ad quoscumque, non autem personalem, & sic privilegia suffragari forensibus & comitativis possidentibus bona in districtu Montis iusti, quia concomitantur bona, & cum illis transeunt ad quoscumque possessores. *Specul. in tit. de instrum. edict. §. nunc autem veris. si autem debet esse. Bartol. & Dd. in l. quia vale. ff. sol. m. trim. Dec. in l. omnibus causis ff. de reg. iur. l. si de seruit. Urban. præd. l. 1. §. fin. & l. seq. ff. si serv. vendic. l. si serv. ff. de iure hys. ita privilegium reale transit ad omnes cum ipsa re.*

Quod privilegia sint realia bonis ipsi concessa, non verò personalia & locum pro civibus Cœlenaten & districtualibus, quo casu sequuntur rem penes quemcunque vadat, sive in illa succedatur titulo universalis, sive titulo singulari. *L. 1. §. permittitur ff. de aqua quotid. & serva l. etatem §. rebus ff. de censib. Dyn. in cap. privilegia num. 6. & 7. de reg. iuris in 6. Henric. Baro. in cap. mandata num. 7. de præsumpt. Craver. consil. 490. num. 1. & consil. 929. num. 27. Ita distinguit Rota decis. 4. de privilegia in antiqu. probant litteræ Pii IV. ibi: quod cum omnes fere possessiones & bona immobilia circumvici Cœlenaten. & illius districtus provincie Romandiole emphyteuticis existant. Et. Quæ verba tanquam directa in rem, & ad bona relata demonstrant privilegia esse realia, & pro rebus concessa. *Dec. in l. in omnibus num. 15. & Cagnol. num. 14. ff. de reg. iuris. ratione bonorum emphyteuticorum, ne pro illis solvatur majus Laudemium, quam à jure communi taxatum, advertendo præsertim, quod verba privilegii non non respiciunt omnes & singulos cives Cœlenæ, sed eos solos, qui in territorio & districtu possident bona emphyteutica, pro quibus solvuntur Laudemia, undè revera qualitas bonorum fuit causa immediata & proxima concessionis, non ipsi cives; & proinde intrat conclusio, quod quando habetur respectus ad causam, tunc indultum dicitur reale in omnibus, ad quos ea causa extenditur, ut post Bald. & Alexand. in l. Marium ff. sol. matrim. Alciat. respons. 7. num. 10. lib. 4. a quoquinquagesimam à civibus, ab aliis verò majorem quantitatem, quod tamen de jure non admittitur, nisi diversis rationibus & respectibus, non autem ubi est ratio ca-**

De Jurisdictione Ordinarii in Exemptis Erasmi à Chokier.

Abb. in cap. cum sua numer. 7. de decim. Gonzal. super reg. 8. §. provincialis
num 69.

Quæ interpretatio, quod privilegia, de quibus agitur, sint realia, eò fa-
cilius est admitenda, tum quia privilegium in dubio præsumitur reale potius, quam
personale, nisi contrarium probetur. *Spec. in tit. de instrum. edit. §. nunc autem Bald.*
conf. 2. 4. & consil. 375. in fine lib. 4. Alexand. conf. 101. num. 2. lib. 1. Decian. conf. 51. 12
num. 2. lib. 2. Tum etiam, quia illa est conformis juri communi, prout in hac eadem
causa Cæsenaten. indultorum dixit Rota coram bon. mem. Buratto. 9. Decembris 1619.
quæ est decisio 435. inter ejus impressas. & demum, quia ut notat Bald. in l. veſtigalia, 13
C. de veſtigal. privilegia concessa civitatibus, præsumuntur realia & perpetua, quod
ibi dicit mente tenendum.

Non obstat, quod cum semper verba privilegii sint directa ad personas,
ibi: volumus quod de cætero vos desuper &c. ne à vobis majus Laudemium &c. nec vos 4
desuper &c. ac tandem ibi: nos enim vos & vestrum singulos &c. & sic dicantur con-
templatæ personæ, non bona, præsumatur personas fuisse causam præcipuam &
immediatam concessionis privilegii. *Glof. in cap. cum venissent. ver. fuisse de instrum.*
Bald. in l. liberti num. 20 ff. de oper. libert. Dec. conf. 262. num. 3. & 9. Silvan. conf. 4. nu-
mer. 13. vers. non obstat. Boër. dec. 177. num. 16. Arias de Mesa variar. resol. lib. 2. c. 27.
num. 1. quia cum magis mens quam verba sint attendenda, ex quo mens est anima 15
legis. l. cum mulierem cum notatis per DD. ff. solut. matrim. Angel. Aretin. conf. 52. num.
10. & 11. Roland. conf. 72. num. 43. & 44. lib. 1. quando concurrat ratio, & privi-
legium principaliter est datum rebus, tunc nominatio personarum stat demonstra-
tivè, & per modum causæ impulsivæ, quæ non consideratur, nec facit, quia 16
privilegium dicatur reale, ex allegat. per Tusc. concl. 743. in ver. privilegium. num. 1.
& seq. quemadmodum benè explicat Barbosa concordando opiniones in l. quinta num.
25. vers. non obstat. ver. ratio ff. sol. matrim. ita quod cum civitas & homines Cæsenæ 17
fuerint oratores, de necessitate erant exemptione bonorum emphyteuticorum,
nisi supplicanti, & ipsi supplicarunt pro exemptione bonorum emphyteuticorum,
ne gravarentur ultra taxam stabilitam de jure communi, & propterea, cum effe-
ctus privilegii respiciat bona seu prædia, dicitur reale, ut dicunt glof. Cardin. Abb. 18
Imola. Anchar. Vital. & alii in Clement. 1. ver. excolendas de decim. cum allegatis per
Rot. decif. 23. num. 6. par. 2. d. vers. attentata præsertim subiecta materia, dum in effe-
ctu prohibetur & provideretur, ne pro investituris & innovationibus faciendis de 19
bonis emphyteuticis solvatur major quantitas Laudemii, quam sit à jure communi
taxarum juxta text. in l. fin. C. de jure emphyte.

Minus relevat quod d. privilegium dicatur tantum concessum communi-
tati & hominibus civitatis Cæsanæ, quia Pius IV. non consideravit communitatem 20
& homines civitatis, uti cives, sed uti possessores bonorum emphyteuticorum in
territorio.

- 20 territorio & districtu Cæsena, ibi: Nos enim vos & vestrum singula à solam quorumcunque Laudemiorum &c. Ex quibus verbis colligitur privilegium tanquam reale fuisse concessum non omnibus civibus civitatis Cæsena, sed solis possessoribus honorum emphyteuticorum, qui ad solutionem Laudemiorum tenentur & ideo sive possideant cives, sive comitativi, sive forenses, eos privilegia comprehendunt, tanquam possessores bonorum emphyteuticorum in dicto districtu, ut propterea comitativi & forenses emphyteutæ comprehendantur, non per vim extensionis, sed comprehensionis, dum illa emanarunt pro indemnitate emphyteutarum in districtu Cæsena, & dum viget eadem ratio, & unica tollendi avaritiam & gravamina, quæ fiebant in renovationibus & investituris eorumdem bonorum, quæ æquè benè adaptatur tam comitativis & forensibus, quam civibus non potest argui, quod per expressionem civium Pius IV. voluerit permittere, quod Domini directi possint exigere majus Laudemium à forensibus & comitativis, quam à civibus: siquidem non distinguit inter emphyteutica possessa à civibus, seu comitativis, vel forensibus, sed indistinctè locutus fuit de bonis emphyteuticis Cæsena, & illius districtus, ibi: Cum omnes serè possessiones & bona immobilia civitatis Cæsena, & illius districtus existant emphyteutica &c. & intentum ibi: licet Domini directi pro renovandis, seu de novo faciendis locutionibus & investituris non ultra, quam iuxta iuris communis dispositionem exigere debeant &c. non loquitur de solis investituris faciendis civibus, sed de investituris faciendis bonorum emphyteuticorum d. civitatis & districtus, pro quibus de jure communi non debet solvi, nisi ad rationem duorum pro centenario, & ulterius progrediendo ibi: Nihilominus nonnulli avaritia ducti emphyteuticas possessionum, & bonorum servandam variis modis vexare, & ab eis pro renovandis seu de novo faciendis investituris majorem pecuniarum summam, quam iuris ordo exposulet, extorquere non erubescunt in vestrum maximum præjudicium & gravamen &c. loquitur indistinctè de emphyteuticis, qui molestabantur, & à quibus exigebant Domini directi quantitatem Laudemii ultra jus commune, & intelligit de præjudicio & gravamine per Dominos directos illato in eo, quod voluit in territorio & districtu Cæsena introduci emphyteutarum mandavit, indè factum fuit, quod volens providere indemnitati majus Laudemium, quam taxatum à jure communi, non intelligendo de solis civibus, sed etiam de aliis emphyteutis forensibus & comitativis, & mandavit Dominis directis Ecclesiasticis, ut in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna non exigant majus Laudemium, non respectu civium, quorum non omnes possunt petere investituras & renovationes, sed respectu omnium emphy-

phytearum comitatus & districtus Cæsena, qui renovationes & investituras petere debent, & sic hæc duo non possunt intelligi strictè de communitate civibus, cum non contingat, ut omnes solvant Laudemium, sed late debent intelligi de emphyteutis possidentibus in territorio & districtu, cum verè sint emphyteutæ etiam forenses, & comitativi possidentes ibidem bona emphyteutica, quorum respectu supradicta duo præcepta & prohibitions emanarunt.

Ulterius visum fuit Dominis d. privilegium Pii IV. duas habere partes, in quarum prima exponitur, quod fervens ac sincera devotio civium Cæsena- rum illum induxit, ut eorum indemnitatibus privideret; in altera verò disponitur, quod contra juris communis dispositionem Dominorum directorum avaritia gravari non possint, rejectis abusus & corruptelis. Prior pars causam inultivam ac inductivam præferret, ut clarè denotant ipsa verba, ibi: *fervens sinceræque devotio, quam ad nos Sc. nos inducit Sc.* Posterior verò causam finalem scilicet ne contra juris dispositionem indebitè prægraventur, Dominorum avaritia, & abusus, & corruptelæ meritò compescantur. Hæc fuit causa, quæ Pontificem movit ad ita rescribendum, quippè ex debito justitiæ tenebantur injusta gravamina, abusus, & corruptelæ hujusmodi coercere juxta text. in cap. Regum *Cap. Rex debet. 23. quest. 5. cap. in fine vers. Dominus quoque de forma fidelium in u. lib. feud. Bald. consil. 484. numer. 1. vers. ita è converso lib. 1. Roland. consil. 18. numer. 32. vers. nam si Princeps lib. 3. Afflic. decis. 265. numer. 76. Et seqq.* Personæ autem & merita civium Cæsena induxerunt quidem illum, ut majori sollicitudine id efficeret, sed hæc sola ratio non erat potens ad obtinendam concessionem, nisi injusta fuissent Dominorum directorum gravamina, quibus afficiebantur; idèdque justitiæ ratio Summum Pontificem adstrinxit ad ita declarandum. Cum itaque eadem ipsa justitiæ ratio, in qua verè constitutum est fundamentum privilegii Pii IV. æquè vigeat in forensibus, quos Princeps pati non debet, ut in ejus dominio injuste graventur, certè licet illud emanaverit ad instantiam, & contemplationem dd. civium supplicantium, & ad favorem illorum, tamen cum sit juri conforme, ac proindè late interpretandum, idèd ex identitate rationis præcipuè, atque finalis illius prodesse debet etiam comitativis & forensibus. *Riminald. un. consil. 4. numer. 26. regula enim est, quod verba privilegii intelligi debent secundum æquitatis rationem, licet aliter sonent l. nulla ff. de legibus. Jason in l. beneficium. numer. 2. ac consil. princ.*

Neque quidquam facit, quod privilegium præjudicans Ecclesiæ Sarfinaten. cui ex conventionem vel consuetudine fuit jus quæsitum, ex eo quod forenses ante & post

& post privilegia in concessionibus & renovationibus bonorum emphyteuticorum persolverunt ad rationem conventam, non autem ad rationem quinquagesimam, sicut est interpretandum ad favorem civium Cæsena, & sic particularium personarum; quia præterquam quod non docetur de consuetudine, nec de conventionibus ex quibus jus quasitum Ecclesiæ fuerit ablatum, siquidem præterea consuetudo immemorabilis, vel aliàs legitimè præscripta ante dicta privilegia non iustitiam postea aut. in contra illorum prohibitionem induci non potuit, nec fuit inducenda, ut fuit dictum in hac causa in alia decisione coram me facta die 22. Junii 1643. §. non obstat quod d. indulta.

- Minusque suffragatur observantia, quia ex factis aliquorum particularium non potuit inferri præjudicium juri aliorum & publico, maxime quia non constat actus illos ad publicam devenisse notitiam, ac toleratos fuisse, ut fuit dictum in alia decisione coram bon. mem. Buratto 4. Decemb. 1624. que est decisio 831. inter ceteros pressus. Sed quatenus etiam supradicta probarentur, non suffragarent, quia cum privilegium Pii IV. sit conforme dispositioni juris communis, quia cum ut Domini directi pro investituris & renovationibus bonorum emphyteuticorum exigant solum Laudemium taxatum à jure communi, d. l. fin. C. de jure emphyt. & favorabile, cum per illud nedum revertatur ad observantiam juris communis, ut consideravit Rota coram bon. mem. Buratto decis. 831. num. 5. sed etiam tollatur occasio personis Ecclesiasticis applicandi animum ad avaritiam, ut in decisione hujus causæ coram me 10. Junii 1642. sicque contineat beneficium Principis restitutum & conservativum juris communis adversus abusus & corruptelas à Dominis directis introductas, latè accipi debet, ut sic reale, etiam si præjudicet burse Domini Episcopi, quia tale præjudicium non habetur in consideratione, quatenus accipere majus Laudemium, quam taxetur à jure communi, est abusus & corruptela, pro ut sic declarat privilegium pro hac opinione, quod quando alicui conceditur privilegium, per quod quis reducitur ad illud jus, quod ante eum competebat, et hoc fiat in alterius præjudicium, non possit ille, qui sentit damnum ex tali privilegio, conqueri quod ex eo lædatur, not. gloss. in l. fin. §. pactus ff. de pact. & factu etiam text. in cap. ab extorsio dist. 35. ubi glossa dicit, quod non fit injuria alicui, si quis restituitur ad pristinum statum. Roland. conf. 3. num. 121. §. 122. lib. 1. nec ea quæ fiunt per extorsionem, inducunt consuetudinem. Abb. conf. 96. num. 2. in fine par. 2. ibi: & quasi per extorsionem Prelati & capituli non fuit inducta consuetudo in contrarium; & indistinctè abusus nullius sunt effectus. L. ob quæ vitia §. idem Pomponius ff. de adult. edic. Boer. decis. 297. num. 3. ita quod privilegium nihil indulgeat, & non addat vel detrahat juri communi, sed solum concedat, quod à jure communi conceditur, & mandet observari jus commune, quod æqualiter comprehendit tam cives quam comitativos & forenses; non lubistit quod Pius IV. voluerit tantummodo gratificari

cate civibus Cœsenæ, & sic particularibus personis, ut propterea recipiat Aristam interpretationem.

Ex quibus causa per plures vices proposita, utraque parte informante fuit solvatur, pr. privilegia Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. suffragati forensibus & comitativis possidentibus bona in territorio Montis iusti.

DECISIO XVII.

Privilegium reale quando est concessum à Principe alicui communitati, res ipsis privilegiatis afficit, & ad quoscunque transit, & latè declaratur, quando privilegium dicatur reale.

Reverend. P. D. Albergato.

Cœsenaten. seu Sarfinaten. Laudemiorum.

Est inter recent. decis. 199. par. 12.

Lunæ 19. Junii 1656.

SUMMARIUM.

- 1 Privilegia concessa rebus dicuntur realia, ideoque transeunt ad omnes, ad quos transeunt res.
- 2 Privilegia concessa civitati, transeunt etiam ad ejusdem civitatis comitativos & forenses.
- 3 Constitutio realis res ipsas afficit à quocunque possideantur.
- 4 Privilegium an sit reale an personale, attenditur mens concedentis.
- 5 Abusus & corruptela per Principem sublati generaliter dicuntur avulsi.
- 6 Equitas postulat neminem indebitè gravari.
- 7 Privilegium extenditur ad omnes, quando ratio est generalis.
- 8 Privilegii finis dum respicit res earumque usum, dicitur reale.
- 9 Privilegii verba ponderanda sunt ad cognoscendum an sit reale an personale & num. 10.